

Productiviteitstrends veiligheid en justitie

Synopsis resultaten trendanalyse periode
1980-2017

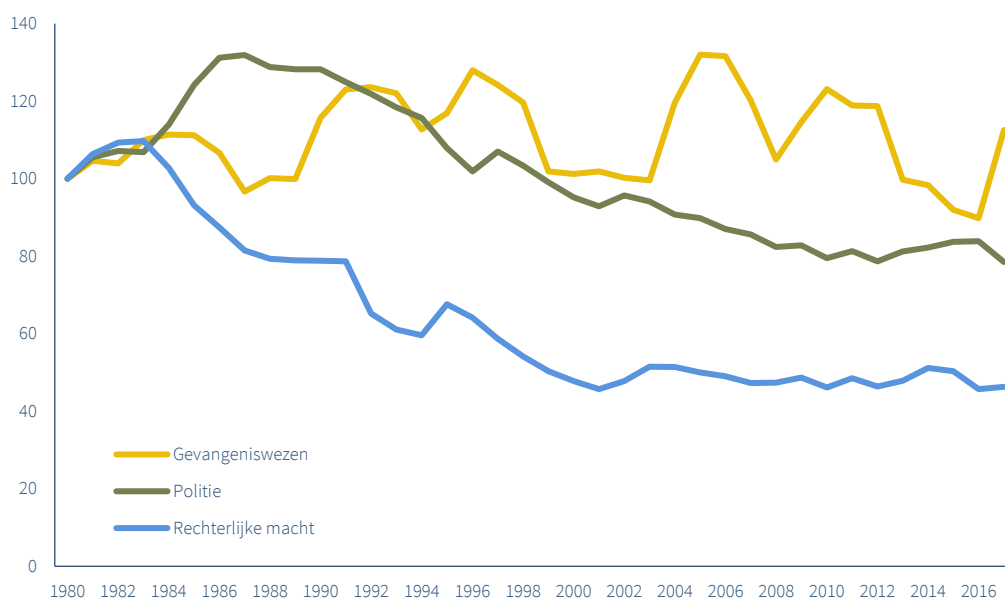
Jos Blank en Alex van Heezik. Delft, 16 december 2019

Na een aantal jaren van bescheiden groei, neemt de productiviteit - de geleverde prestaties per ingezette euro - van de politie in 2017 weer af. De productiviteit van het gevangeniswezen laat daarentegen in 2017 een groei zien. De productiviteit van de rechterlijke macht verbetert nauwelijks ten opzichte van 2016.

Productiviteitstrends, 1980-2017

Figuur 1 toont de productiviteitsontwikkeling van politie, rechterlijke macht en gevangeniswezen in de periode 1980-2017.

Figuur 1: productiviteitsontwikkeling politie, rechterlijke macht en gevangeniswezen, 1980-2017

Eerdere IPSE-trendanalyses (Blank & Van Heezik, 2019; Blank & Van Heezik, 2017b, 2017a; Blank & Van Heezik, 2019) lieten al zien dat de productiviteit van de rechterlijke macht en politie zich lange tijd ongunstig ontwikkelt. Bij de rechterlijke macht (OM en Rechtspraak) gaat de productiviteit in de jaren tachtig en negentig vrijwel voortdurend achteruit. In de jaren daarna ontwikkelt de productiviteit zich vrij stabiel. Bij de politie is vanaf het eind van de jaren tachtig sprake van een neerwaartse trend die tot 2012 aanhoudt. Sindsdien volgt ook hier een vrij stabiele ontwikkeling en is zelfs een lichte jaarlijkse productiviteitsgroei te signaleren. Maar in 2017 daalt de productiviteit weer naar het (lage) niveau van 2012.

De productiviteitsontwikkeling van het gevangeniswezen laat een grillig beeld zien. Dit is veelal het gevolg van schommelingen in het aantal gevangenen. De inzet van middelen is hier niet direct op aan te passen. Over de hele periode bezien is er overigens geen duidelijke op- of neerwaartse trend in de productiviteitsontwikkeling zichtbaar. Opvallend is de grote productiviteitsstijging in 2017.

Invloed beleid op productiviteit

De overheid heeft sinds 1980 veel beleid ontwikkeld om de productiviteit te verbeteren. Er zijn echter maar weinig maatregelen die een positief effect sorteren. Wel lijkt de instelling van de Raad voor de Rechtspraak (2002), en de daarmee gepaard gaande verhoogde aandacht voor de bedrijfsvoering, van invloed op de productiviteitsontwikkeling van de rechterlijke macht. De neerwaartse trend zet zich daarna in ieder geval niet meer voort, maar het is niet genoeg om de productiviteit (structureel) te laten groeien. Dit geldt ook voor interventies die later nog plaatsvonden, zoals de Wet herziening gerechtelijke kaart (ingevoerd in 2013).

De stabilisatie van de productiviteitsontwikkeling bij de politie na 2012 hangt mogelijk deels samen met de vorming van de Nationale Politie in 2013 (o.b.v. Politiewet 2012). De daling die in 2017 plaatsvindt is waarschijnlijk voor een belangrijk deel het gevolg van de inbedding van de Politieacademie in het politiebestedel. Bijna alle medewerkers en middelen van de Politieacademie zijn in dat jaar overgegaan naar de politie (Politie, 2018).

De opvallende productiviteitsgroei van het gevangeniswezen in 2017 is vooral toe te schrijven aan een verlaging van de materiaalkosten. Als gevolg van de invoering van het nieuwe (Rijksbrede) huisvestingsstelsel in dat jaar zijn de huisvestingskosten van het gevangeniswezen aanzienlijk afgenomen (Tweede Kamer, 2018).

Meer uitgebreide informatie over de relatie tussen beleid en productiviteit bij politie, rechterlijke macht en gevangeniswezen is te vinden in de eerdergenoemde trendstudies.

Literatuur

- Blank, J. L. T., & Heezik van, A. (2017a). Beleid en productiviteit van veiligheid en justitie in retrospectief. *Economisch Statistische Berichten*, 102(4746), 74–77.
- Blank, J. L. T., & Heezik van, A. A. S. (2017b). *Productiviteit van overheidsbeleid, deel III: de Nederlandse veiligheid en justitie, 1980-2014*. Den Haag/Delft: Eburon.
- Blank, J. L. T., & Heezik, A. A. S. Van. (2019). Policy reforms and productivity change in the judiciary system: a cost function approach applied to time series of the Dutch judiciary system between 1980 and 2016. *International Transactions in Operational Research*. <http://doi.org/https://doi.org/10.1111/itor.12716>

-
- Blank, J. L. T., & Van Heezik, A. A. S. (2019). *Productiviteit en allocatie op het terrein van veiligheid en justitie, 1980-2016*. Delft: IPSE Studies. Retrieved from <https://www.ipsestudies.nl/wp-content/uploads/2019/06/IPSE1801-4.pdf>
- Politie. (2018). *Jaarverantwoording politie 2017*. Den Haag: Politie.
- Tweede Kamer. (2018). *Vergaderjaar 2017-2018, 34950 VI Jaarverslag en slotwet Ministerie van Veiligheid en Justitie 2017, nr. 1 (Departementaal jaarverslag 2017 Veiligheid en Justitie (VI))*. Den Haag.